

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: [10.33689/spormetre.1689760](https://doi.org/10.33689/spormetre.1689760)
Research Article

Geliş Tarihi (Received): 06.05.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 25.01.2026

Online Yayın Tarihi (Published): 28.03.2026

TAKIM KAPTANLARINA GÖRE SPORCU LİDERLİĞİ GÖREV VE SORUMLULUKLARI NELERDİR? PROFESYONEL FUTBOLDA ALGI VE DENEYİMLER*

Selman Orhan^{1†} Melih Nuri Salman²

¹Serbest Araştırmacı, Elazığ, TÜRKİYE

² Aksaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray, TÜRKİYE

Öz: Takım kaptanlığı, resmi sporcu liderliğinin en önemli yapısı konumundadır. Bu nedenle kaptana önemli görev ve sorumluluklar atfedilmektedir. Literatürde profesyonel futbol branşında bu konuyla ilgili yeterli sayıda nitel araştırma olmadığı gözlenmiştir. Bu önemle yapılan araştırmanın amacı, erkek profesyonel futbolunda takım kaptanlarının sporcu liderliği görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimlerini bağlamsal faktörler (saha, antrenör, kulüp yönetimi) dahilinde incelemektir. Araştırma katılımcılarını 2024-2025 sezonun da Türkiye de bulunan Diyarbakır, Elazığ ve Mardin illerindeki 2. ve 3. lig takımlarında aktif takım kaptanlığı yapan erkek profesyonel futbolcular oluşturmuştur. Dokuz takım kaptanı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilere içerik analizi uygulanarak, veriler yorumlayıcı fenomenolojik analiz ile değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda; takım kaptanlarının kaptan olmadan önce futbolculuk harici görev ve sorumlulukları olmadığı belirlenmiştir. Bazı sporcuların ise liderlik özelliklerini sergileyerek takım arkadaşlarına yardımcı oldukları belirlenmiştir. Kaptanın antrenör ve kulüp yönetimiyle takım ve futbolcu adına iletişim köprüsü ve temsilci olduğu saptanmıştır. Ayrıca kaptanın sıklıkla kulüp yönetimiyle maddi konulardaki sorunların (prim, maaş) çözümüne yönelik iletişim köprüsü olduğu da belirlenmiştir. Sonuç olarak takım kaptanlarının saha, antrenör ve kulüp yönetimi bağlamlarında kendilerine önemli görev ve sorumluluklar atfettikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Takım kaptanı, kaptanın liderlik görevi, sporcu lider, kaptanın liderlik sorumluluğu, kaptanlık

WHAT ARE THE DUTIES AND RESPONSIBILITIES OF ATHLETE LEADERSHIP ACCORDING TO TEAM CAPTAINS? PERCEPTION AND EXPERIENCES IN PROFESSIONAL FOOTBALL

Abstract: The team captain is the most important structure of official athlete leadership. Therefore, important duties and responsibilities are attributed to the captain. It has been observed that there is not enough number qualitative research on this subject in professional football in the literature. The objective of this study is to examine the perceptions and experiences of team captains in men's professional football regarding their athlete leadership duties and responsibilities within the contextual factors (field, coach, club management). The data were collected via a semi-structured interview form. The research participants were male professional footballers who were active captains in the second and third league teams in the provinces of Diyarbakır, Elazığ, and Mardin in Turkey during the 2024-2025 season. Individual interviews were conducted with nine team captains. A content analysis was conducted on the data, which was then evaluated using interpretative phenomenological analysis. As a result of the analyses, it was determined that team captains did not have any duties or responsibilities beyond being footballers before becoming captains. It was also found that some athletes demonstrated leadership qualities and assisted their teammates. It was determined that the captain is a communication bridge and representative with the coach and club management on behalf of the team and the players. In addition, it was also determined that the captain is often a bridge of communication with the club management for the solution of financial problems (premium, salary). Consequently, it was established that team captains ascribe significant duties and responsibilities to themselves in the contexts of the field, coaching, and club management.

Keywords: Team captain, captain's leadership role, athlete leader, captain's leadership responsibility, captaincy.

*Bu çalışma, 24-25 Haziran 2023 tarihleri arasında Erzurum' da düzenlenen VI. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Kongresinde sözel sunum olarak sunulmuştur

[†]Sorumlu Yazar: Selman Orhan, E-mail: pskselman@gmail.com

GİRİŞ

Spor ortamında etkili liderlere sahip olma belirlenen hedeflere ulaşma açısından oldukça önemlidir. Bu anlamda takımda bulunan sporculara ilişkin liderliğin en az antrenörler kadar önemli olduğu belirlenmiştir (Cotterill ve Fransen, 2016). Ayrıca günümüzde futbol; sponsorluk ve reklam anlaşmaları, milyonlarca dolarlık yayın gelirleri ve etkileşimde bulunduğu diğer sektörlerle endüstriyel bir iş koluna dönüşmüştür (Saatçioğlu ve Çakmak, 2019). Haliyle Dünyada ve Türkiye de futbol, ekonomisi her geçen gün artarak en fazla rağbet gören bir spor dalı olmuştur (Taştan, 2021).

Sporcu lider, takım içinde resmi veya gayri resmi liderlik rolü üstlenen ve takım üyelerini ortak bir hedefe ulaşmak için etkileyen sporcu olarak tanımlanmıştır (Loughead ve ark., 2006, s.144). Bu tanımdan hareketle takımlardaki liderlik yapısı resmi veya gayri resmi olabilmektedir. Teknik direktör ve takım kaptanları resmi lider olarak, belirlenmiş liderlik görev ve sorumluluklarını yerine getirirler (Gould ve Voelker, 2010; Loughead ve ark., 2006). Bu nedenle takım kaptanları, spor takımlarında kendi takım arkadaşları arasında sporcu liderleri grubunun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Takım kaptanının rolleri ilk olarak Rol farklılaşması teorisi (Bales, 1950) dikkate alınarak işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. Araçsal (instrumental) işleve sahip liderler görev odaklıyken, ifade edici (expressive) işleve sahip liderler kişiler arası ilişkilerle ilgilenirler. Fakat bu iki işlev birbirinden ayrı da değildir. Sporcu liderler aynı anda hem görev hem de sosyal davranışlarda bulunabilirler (Kent ve Todd, 2004; Rees ve Segal, 1984; Voelker ve ark., 2011). Bu literatürü takiben yapılan araştırmalar sonucunda sporcu liderliğinde önce dış liderlik (Loughead ve ark., 2006), sonrasında ise motivasyonel liderliğinde (Fransen ve ark., 2014) olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde ise artık görev, motivasyonel, sosyal ve dış liderlik rolleri sporcu liderliği araştırmalarında kullanılmaktadır (Cotterill ve Fransen, 2016). Kullanılan dört liderlik rolü şu şekilde tanımlanmıştır (Fransen ve ark., 2014; Loughead ve ark., 2006).

Görev lider: Görev lider, görev ve sorumluluklarını saha içinde gerçekleştirmektedir. Bu lider; takımın hedeflerine odaklanmasına, takım arkadaşlarının sorumluluklarını netleştirmeye, kararlar almaya ve taktiksel karar verme süreçlerine yardımcı olur. Özellikle takımın kötü performans gösterdiği zamanlarda, takımın sportif performans amaçları için taktik tavsiyeler verebilir.

Motivasyonel lider: Bu lider takım arkadaşlarını motive etmeye çalışır. Haliyle, sahadaki en büyük motivasyon kaynağıdır. Motivasyon liderinin iyimserliği ve coşkusu, olumlu beden dili ile birlikte, takım arkadaşlarının güveni üzerinde önemli etki oluşturmaktadır.

Sosyal lider: Takım oyuncuları arasında iyi ilişkileri teşvik eder. Örneğin; seyahatlerde soyunma odasında ve/veya sosyal etkinliklerde olumlu bir takım atmosferi oluşmasına öncülük yaparak bu ortamlara önem verir. Ayrıca bu lider takım oyuncuları arasındaki çatışmaların çözümüne de aracılık yaparak onlara yardımcı olur.

Dış lider: Takım ile takım dışındaki kişiler (antrenör, kulüp yönetimi, medya...) arasında bağlantıyı sağlar. Örneğin, sponsorlarla veya medya ile iletişimde dış lider ön planda olmaktadır. Ayrıca kulüp yönetiminin kulüp etkinlikleri, sponsorluk ve/veya farklı konularına ilişkin olarak talimatlarını bu lider, kendi takımına iletmektedir (Fransen ve ark., 2014; Loughead ve ark., 2006).

Takım kaptanlarının görev ve sorumlulukları ile ilgili olarak Türkiye Futbol Federasyonunun yayınladığı “Futbol Oyun Kuralları” kitabında (2024-2025 sezonu) şu ifadeler bulunmaktadır. “Takım kaptanının özel bir statüsü ya da ayrıcalığı yoktur ancak takımın genel davranışlarından

bir dereceye kadar sorumludur (s. 57). Oyuncuların oyunun imajıyla ilgili büyük bir sorumluluğu vardır ve takım kaptanı, kurallara ve hakemlerin kararlarına saygı duyulmasını sağlamaya yardımcı olmak için önemli bir rol oynamalıdır.” (*Futbol Oyun Kuralları Kitabı*, 2024, s.18). 2025-2026 sezonu “Futbol Oyun Kuralları” kitabında ise kaptana daha fazla görev ve sorumluluk verilerek ‘Sadece-kaptan’ Rehberi yayınlanmıştır. Bu rehber ile “hakemin önemli kararları açıklayabilmesi için bunu saygılı bir şekilde yapmaları ve bu şekilde davranmaları şartıyla sadece kaptanların hakeme yaklaşmasına izin verilecektir” maddesi de eklenmiştir (*Futbol Oyun Kuralları Kitabı*, 2025, s. 24). Dikkat edilirse takım kaptanının resmi sporcu lideri olması nedeniyle farklı görev ve sorumlulukları olduğu ifade edilmiştir. Bir başka deyişle normal bir sporcunun ötesinde kaptanın resmi olarak görev ve sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluklar dahilinde Türkiye’de kaptanın kendisinden beklenen görev ve sorumlulukları medya aracılığıyla ifade edilmiştir. Örneğin Hakan Çalhanoğlu (A Milli Futbol Takım Kaptanı), İtalya ile oynanacak maç öncesinde (28.03.2022) medya önünde açıklamada bulunmuştur. Açıklamasında “*Kaptanlık sorumluluğunun farkındayım*” şeklinde görev ve sorumluluğu olduğunu vurgulamıştır (*Kaptanlık sorumluluğunun farkındayım - TRT Spor*, 2022, Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). Fakat bazen takım kaptanlığı görev ve sorumluluğu bir sporcu için oldukça yük olarak algılanabilir (Brgoch ve ark., 2020; Orhan ve Carson, 2025) Çünkü etkili bir kaptanlık süreci sadece takım kaptanına bağlı değildir. Birçok faktör (teknik ekip, taraftar...) kaptanlığı etkileyebilmektedir (Orhan, 2024b). Haliyle kaptanlık sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşılabilir (Choi ve ark., 2023). Bundan dolayı takım kaptanlığı, oyuncuyu aşağı çeken bir yük olarak değerlendirilebilir (Day, 2004). Hatta takım kaptanları için kaptanlık sonlandırılabilir (Gökduman ve ark., 2023). Bundan dolayı kaptanlık görev ve sorumluluğu sadece bir oyuncunun yerine getirebileceği bir pozisyon olamayabilmektedir. Bu durumda kaptanın yanı sıra takımda bulunan diğer oyuncularında liderlik potansiyelinden yararlanmak oldukça önemlidir. (Orhan, 2024a). Bu çerçevede paylaşılan liderlik ön plana çıkabilmektedir. Paylaşılan liderlik, liderlik rollerinin ve etkisinin takım üyeleri arasında dağıtıldığı, ortaya çıkan ve dinamik bir takım olgusudur (D’Innocenzo ve ark., 2016, s. 5).

Literatürde antrenörler tarafından takım kaptanları; sezon hedeflerine varmanın önemli bir basamağı olarak görülmesine rağmen (Maechel vd., 2020; Orhan, 2025) antrenörlerin takım kaptanına yeteri kadar destek vermedikleri belirlenmiştir (Voelker ve ark., 2011). Fakat profesyonel sporda profesyonelizmin tüm paydaşlar (takım kaptanı, sporcular, kulüp yöneticileri, antrenörler...) tarafından rehber alınması gerekmektedir (Orhan, 2024a). Çünkü profesyonellerde olması gereken özelliklerinden biri de profesyonelizmdir (Yıldız ve Tolukan, 2023). Bu nedenle özellikle kulüp yöneticileri, sporcular, antrenörler ve takım kaptanları profesyonelizme azami bağlı kalmalıdır. Örnek verilecek olunursa sporcu profesyonelizmi; bir sporcunun branşıyla ilgili bilgi, beceri ve yeteneklerinin yanı sıra sürekli olarak gelişmeye, eleştiriye ve iş birliğine açıklık; iletişim, sorumluluk bilinci, zorluklarla başa çıkma ve sporcu kimliği ile topluma örnek olabilme özelliklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Güngör ve ark., 2022, s. 37).

Türkiye’de özellikle futbolda ekonomik krizlerin (Aydın ve ark., 2017) ve kulüp yöneticilerinin profesyonelizm dışı tutum ve davranışlarının (İmamoğlu ve ark., 2007), olduğu bir ortamda takım kaptanından etkili liderlik yapması beklenmektedir (Konter, 2004). Ayrıca ülkemizde özellikle profesyonel futbolda sıkça alınan mağlubiyetlerden sonra hızlıca teknik direktör değişiklikleri olmaktadır (Esen ve ark., 2019). Böyle bir ortamda bulunan takım kaptanının kendi görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimlerin belirlenmesi önemli olarak değerlendirilmiştir. Çünkü Türkiye’de ki bu bağlamlar acaba kaptanın görev ve sorumluluklarının içeriğini nasıl etkilemektedir? Haliyle takım oyuncusu olarak kaptanın, antrenör ve kulüp yönetimi ile görev ve sorumluluk içeriği tam olarak nedir?

Literatürde; profesyonel futbolun önemli bir unsuru olan kaptanlık (Orhan, 2023), takım başarısı ile ilişkilendirilmekte (Orhan, 2024a) ve kaptanlığın kulüp yönetimi ve antrenör gibi faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir (Orhan, 2024b, 2025). Ayrıca takım kaptanları liderlik görev ve sorumluluklarını başarılı veya etkili bir şekilde yerine getirmediğinde/getiremediğinde ise kaptanın takıma olumsuz etkisi (Orhan, 2024a) ve takım güveni, takımın performansı için istenilmeyen sonuçlar da doğurabildiği belirlenmiştir (Fransen ve ark., 2015). Takım kaptanlığının bu önemine ve futbolun popülerliğine (Taştan, 2021) rağmen profesyonel futbolda kaptanın kendi algı ve deneyiminin araştırıldığı yeterli sayıda araştırmaların olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle futbol branşında takım kaptanlığıyla ilgili olarak daha fazla sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Gökdoğan ve ark., 2023). Bu durumun yanısıra yapılan araştırmanın oyuncular ve antrenörler arasındaki rol çatışması ve rol belirsizliğine de çözüm anlamında katkıda bulunabileceği düşünülmüştür. Örneğin antrenörlerin de lider olduğu/olması gerektiği dikkate alındığında kaptanların kendi görev ve sorumluluklarına ilişkin bu çalışma antrenörlere yeni bir bakış açısı da oluşturabilir. Çünkü takım kaptanı oldukça önemli bir role sahiptir (Orhan, 2023). Kaptanlar etkili iletişim becerileri ile antrenör ile oyuncular arasında bir köprü görevi görür (Gökdoğan ve ark., 2023). Bu nedenle belki antrenör ve kaptan arasında sporcu liderliğe ilişkin var olan algı ve deneyim farklılıkları rol çatışması ve rol belirsizliğine de neden olabilir/olmaktadır (Leo ve ark., 2015). Örneğin teknik direktöre göre görev ve sorumluluk olarak değerlendirilen bir durum, takım kaptanı tarafından görev ve sorumluluk olarak değerlendirilmeyebilir. Ayrıca bağlamsal faktörler algı ve bilişleri etkilemektedir (McRobert ve ark., 2011). Bu önemden dolayı yapılan araştırmada saha (maç, antrenman alanı), antrenör ve kulüp yönetimi bağlamsal faktör olarak ele alınmıştır. Çünkü kaptanlık görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimler bu bağlamların etkisinden bağımsız değildir (Orhan, 2024b). Belirtilen önem dahilinde yapılan araştırma ile profesyonel erkek futbol branşında takım kaptanlarının (resmi sporcu lider) bağlamsal faktörler (saha, antrenör, kulüp yönetimi) açısından sporcu liderliği görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimleri incelenmiştir. Profesyonel futbol branşında nitel olan bu araştırmanın literatüre katkısı olduğu düşünülmüştür.

YÖNTEM

Araştırma için Fırat Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (14.08.2024-26305) etik kurulu raporu alınmıştır.

Araştırma Modeli

Kaptanların, sporcu liderliği görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimlerini kendi bakış açılarından anlamamanın önemli olduğu değerlendirilmiştir. Bu amaçla yapılan araştırmada fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Çünkü fenomenolojik araştırmaların temel amacı, bir fenomen (kaptanlık görev ve sorumlulukları) ile ilgili kişisel tecrübeleri (kaptanların algı ve deneyimleri) evrensel bir esasın/gerçeğin tanımlanmasına indirgenmesidir (Creswell, 2013). Veriler yorumlayıcı fenomenolojik analiz (YFA) ile değerlendirilmiştir. YFA, kişisel anlamları ve deneyimleri detaylı bir şekilde keşfetmeye odaklanan bir yaklaşım türüdür. YFA'nın fenomenolojik kökeninde katılımcıların bireysel deneyimlerinin (kaptanlık görev ve sorumlulukları) zenginliğine odaklanmak, hermenötik kökeninde katılımcıların bireysel deneyimlerine (kaptanlık görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimler) nasıl anlam yüklediklerine odaklanmak, idiografik kökeninde ise bireysel yorumlara odaklanmak (anlamın bireylere özgü olması ve bireysel farklılıkların dikkate alınması) yer almaktadır (Pietkiewicz & Smith, 2014; Smith ve ark., 2009). YFA, bir nesne ya da olayın bireysel algılarına, yorumlarına ya da açıklamalarına odaklanarak katılımcıların yaşadıkları deneyimleri detaylı bir şekilde incelemeyi ve anlamlandırmayı amaçlar (Smith & Osborn, 2015).

Bu araştırmada bağlam; “Herhangi bir olguda olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü veya bağlantısı; kontekst” anlamında kullanılmıştır (Güncel Türkçe Sözlük, 2024). Bu nedenle sporcu liderlik rollerinden görev lider ve motivasyonel lider rolleri saha (maç, antrenman alanı) bağlamında gerçekleştirilmektedir. Dış liderlik rolü saha dışı bağlamında antrenör ve kulüp yönetimi ile gerçekleştirilmektedir (Fransen ve ark., 2014). Bu durumda saha, antrenör ve kulüp yönetimi bağlamlarına ilişkin algı ve deneyimler kaptanlık görev ve sorumluluğun içeriğini etkilemektedir. Bu araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri’ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Grubu

Fenomenolojik araştırmalarda katılımcıların araştırılan fenomene ilişkin algı ve deneyimlerine sahip olması oldukça elzemdir. Ancak bu özelliklere sahip katılımcılar (amaçlı örnekleme) bir araştırma sorusunun formüle edilmesine ve çözülmesine yardımcı olur (Tekindal ve Şerife, 2020). Ayrıca deneyimler belli bir bağlam (saha, antrenör, kulüp yönetimi) içerisinde değerlendirildiği için katılımcı grubunun homojen olması, belli bir bakış açısını ortaya çıktığı bağlamda yorumlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır (Güler ve ark., 2015). Belirtilen nedenlerle araştırma grubu; amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle araştırmaya dahil edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örneklemede amaç yapılan araştırmaya pratiklik ve hız kazandırmaktır. Çünkü belirtilen yöntemde araştırmacılar erişilmesi hem kolay hem de yakın olan bir durumu/olguyu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmacının yakın çevresinde olan ve ulaşılabilirlik kriterleri dikkate alınarak 2. ve 3. lig futbol takımlarında aktif oynayan takım kaptanları, katılımcı olarak belirlenmiştir. Ülkemiz de profesyonel erkek futbol ligu dört ligden (Süper lig, 1. Lig, 2. Lig, 3. Lig) oluşmaktadır. Bu çerçevede kaptanlık görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimlere sahip 9 erkek takım kaptanı ile araştırma yürütülmüştür.

Araştırma grubu, Türkiye Futbol Federasyonu, 2024-2025 sezonun da Türkiye de bulunan Diyarbakır, Elazığ ve Mardin illerinde aktif olarak kaptanlık yapan profesyonel sporculardan oluşmaktadır. Katılımcılarla görüşme yapılmadan önce araştırma hakkında katılımcılara ön bilgi verilmiştir. Katılımcılarla antrenman sonrasında veya izin günlerinde katılımcıların belirlediği bir zaman diliminde randevulaşarak bütün görüşmeler yüz yüze (bir kez görüşme) gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunun belirlenmesinde katılımcıların gönüllü olması dikkate alınmıştır. Araştırmada katılımcı onay formu kullanılmıştır. Görüşmelerde araştırma grubunun izni dahilinde ses kaydı alınmıştır.

Araştırmacılar, katılımcıların yaşadıkları ve görev yaptıkları özel ortamlara ve bağlamlara dikkat ederek, bulguların sunumlarını ve yorumlanmasını zenginleştirebilir (Creswell, 2013; Toker, 2022). Bu çerçevede kaptanların çoğuyla zaten daha önce araştırmacının tanışıklığı (Araştırmacı, katılımcıların kulüplerinde spor psikoloğu olarak görev yapmıştır) bulunmaktaydı. Katılımcıların bulunduğu çoğu kulüplerde maddi sıkıntılar vardı. Çoğu kaptanın, görev yaptığı kulüplerde takım başarısında (galibiyetler) istikrarlı olmayan sonuçlar da bulunmaktaydı. Bundan dolayı çoğu takımda fazla sayıda yenilgiler veya istikrarsız sonuçlardan (sık yenilgiler) sonra sık sayıda antrenör değişiklikleri de vardı. Bu bakımdan Taştan’ a (2021) göre Türkiye’de profesyonel futbol kulüp ekonomileri borçlu ve zarar eden bir ekonomik durumdadır. Ayrıca uluslararası alanda sportif başarısızlıkları da gözlemlenmektedir. Dolayısıyla kaptan resmi sporcu lider olsa dahi kaptanın bu bağlamlardan (kulüp ekonomisi, çok sık antrenör değişiklikleri...) etkilenmemesi olası gözükmemektedir.

Katılımcılarının isimleri etik ilkeler nedeniyle gizli tutulmuştur. Katılımcıların anonimliğini ve gizliliğini korumak için tüm katılımcılara takma adlar (K1, K2...) verildi. Ayrıca etik ilkelerin klasik ve en temel olanlarından biri de "özel hayata saygı, gizlilik ve zarar görmeme"dir. Bu nedenle bireylerin kimliklerinin araştırıldığı doğal, sosyal ve kültürel ortamla ilgili tanımlayıcı, betimleyici bilgiler dolaylı veya doğrudan olarak ifşa edilmemelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Belirtilen nedenle Tablo 1’de araştırma grubunun oyun pozisyonları ve yaşları verilmemiştir. Katılımcıların 6’sı defans, 2’si kaleci, 1’i orta saha mevkinde oynamaktaydı. Tablo 1’de araştırma grubuna ilişkin demografik bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Eğitim	Lig kategorisi	Kaptanlık deneyimi (yıl)	Futbolculuk deneyim (yıl)
K1	Lise	3.	6	17
K2	Üniversite	2.	3	14
K3	Üniversite	3.	7	20
K4	Lise	2.	4	15
K5	Üniversite	2.	6	17
K6	Üniversite	2.	4	13
K7	Üniversite	3.	1	10
K8	Üniversite	3.	8	16
K9	Üniversite	2.	4	14

Tablo 1’de görüleceği üzere katılımcıların $\bar{x}_{yaş}=32,78\pm2,78$ (28 ile 36 yaş arası), kaptanlık deneyimi ortalamasının ise $\bar{x}_{deneyim}=4,78\pm2,17$ (1 ile 8 yıllık deneyim) olduğu saptanmıştır.

Verilerin Toplama Araçları

Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda yarı yapılandırılmış görüşmeler, “kişisel deneyim” hakkında detaylı bilgiler toplamak için mükemmel olup (Braun ve ark., 2016) araştırmacı, görüşmenin gidişatına göre sorularını değiştirebilir, araştırmanın amacına bağlı olmak koşuluyla, soru içeriğinde değişiklik yaparak görüşülen katılımcılara açık uçlu sorular yöneltebilir (Güler ve ark., 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmadan önce sporcu liderliği konusunda literatür araştırması (Brgoch ve ark., 2020; Bucci ve ark., 2012; Camiré, 2016; Cotterill ve ark., 2019; Dupuis ve ark., 2006; Fransen ve ark., 2014; Orhan ve Carson, 2025) yapılmıştır. Bu makalelerdeki görüşme soruları incelenmiştir. Görüşme sorularının olmadığı makalelerde ise makalelerin sorumlu yazarlarından görüşme formları istenilmiştir. Görüşme formlarındaki tüm sorular dahil edilerek (yaklaşık 45 soru) bu araştırma için soru havuzu oluşturulmuştur. Uzman danışman görüşü (danışman; spor bilimleri alanında liderlik konusunda araştırmaları olan bir akademisyendir) ve nitel araştırma için soru hazırlama ilkeleri dikkate alınarak 5 temel soru belirlenmiştir. Daha sonra bu 5 soru sonda sorularla detaylandırılmıştır (Braun ve ark., 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Soruların belirlenmesinde ilgili literatüre katkı sağlamaya dikkat edilmiştir. Oluşturulan formdaki soruların açıklık ve anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Bu amaçla iki erkek kaptan yardımcısıyla (2. kaptan) görüşme yapıldı. Görüşme sırasında ses kayıt cihazı da denendi. Pilot görüşmeler sonrasında danışmanın öneri ve eleştirileri sonrasında görüşme formunda bazı soruların sırası ve soru ifadeleri değiştirildi, sonda sorular eklendi veya çıkarıldı. Belirtilen süreç sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturuldu. Formdaki sorular şöyledir.

1. Deneyimlerinize göre sizlerin kaptan olmadan önce sahada, saha dışında, kulüpte ne gibi görev ve sorumlulukları vardı? Açıklayabilir misiniz?

Saha görev ve sorumlulukları

2. Deneyimlerinize göre kaptanın sahada (maç, antrenman) ne gibi görev ve sorumlulukları vardır? Açıklayabilir misiniz?

Sonda sorular:

Deneyimlerinize göre kaptanın maça ilişkin olarak ne gibi görev ve sorumlulukları vardır?

Deneyimlerinize göre kaptanın antrenmana ilişkin olarak ne gibi görev ve sorumlulukları vardır?

Saha dışı görev ve sorumlulukları

3. Deneyimlerinize göre kaptanın saha dışında ne gibi görev ve sorumlulukları vardır? Açıklayabilir misiniz?

Sonda sorular:

Deneyimlerinize göre kaptanın kulüpte ne gibi görev ve sorumlulukları vardır?

Deneyimlerinize göre kaptanın kulüp dışında ne gibi görev ve sorumlulukları vardır?

4. Deneyimlerinize göre antrenörü dikkate aldığımızda sizce kaptanın ne gibi görev ve sorumlulukları vardır? Açıklayabilir misiniz?

5. Deneyimlerinize göre kulüp yönetimini dikkate aldığımızda sizce kaptanın ne gibi görev ve sorumlulukları vardır? Açıklayabilir misiniz?

Verilerin Analizi

Araştırma grubundaki katılımcılara ilişkin ses kayıtları öncelikle bilgisayarda Word programına aktarılmıştır. Transkripsiyonlardaki veri kaybını önlemek için ses kayıtları tekrar dinlenerek Word kaydı kontrol edilmiştir. Transkriptlere içerik analizi uygulanmıştır. Çünkü nitel verilere içerik analizi uygulamak hem tanımlayıcı olmayı hem de yorumlama yapmaya olanak tanımaktadır (Toker, 2022). İçerik analizinde ise tümevarımsal analiz tercih edilmiştir. Tümevarımsal analizde, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak esastır. Veriler önceden belirlenmiş kodlama çerçevesine uydurulmaz (Braun ve Clarke, 2006). Bu doğrultuda verilerin analizi için öncelikle veriler birkaç defa okunarak içeriğe aşına olunmaya çalışılmıştır. Görüşme metinlerine aşına olduktan sonra metin içeriğinde önemli görülen noktalar için notlar alınmıştır. Bu süreci takiben kod ve kodlardan temalar çıkarılmıştır. Kodlar ve temaların benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak analiz süreci devam etmiştir. Sonrasında kodlar ve temalar düzenlenmiş, bulguların tanımlanması ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Veriler nitel araştırma programı olan MAXQDA 2020 programı aracılığıyla değerlendirilmiştir (Toker, 2022). Nitel araştırmalarda doğrudan alıntılara oldukça sık yer verilmektedir (Arastaman ve ark., 2018). İçeriğin ve açıklanan metnin anlaşılabilirliğini ve yorumlanmasını sağlamak için doğrudan alıntılarla tema ve kodlar açıklanmıştır (Arastaman ve ark., 2018; Sundler ve ark., 2019). Tablo 2 de genelden özele doğru temalandırma ve kodlar gösterilmiştir.

Araştırmacının konumsallığı ve düşünümselliği, yapılan araştırma sürecini olumsuz etkilememesi adına dikkate alınmıştır. Bu amaçla araştırmacının öznel değerleri ve inançlarından araştırma sürecinin etkilenmemesine (bloklanma) çalışılmıştır (Güler ve ark., 2015).

Geçerlik ve Güvenirlilik

Yapılan araştırmada geçerlik ve güvenirliliğe dikkat edilmiştir. Örneğin görüşmelerden önce araştırma kaynakları okunarak öncelikle görüşme bilgisi kazanılmıştır (Smith ve Osborn, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu anlamda yapılan pilot görüşmeler, araştırmacının görüşme

becerilerini geliştirmesine ve görüşme formunun etkinliğini doğrulamasına olanak sağlamıştır. Ayrıca yapılan araştırma için geçerlik ve güvenilirlik konusunda; derin odaklı veri toplama, inandırıcılık ve uzun süreli etkileşim stratejileri uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Uzman incelemesi stratejisinde danışman akademisyenden (Spor bilimleri alanında akademisyen) yardım alınmıştır (Smith ve McGannon, 2018). Böylelikle kod ve temaları bulma, geliştirme ve bulguların yorumlanmasında daha nesnel bir perspektifle bulgular değerlendirilmiştir (Braun ve ark., 2019).

BULGULAR

Veri analizi sonucunda belirlenen tema ve kodlar Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 2. Kaptanın saha, saha dışı görev ve sorumluluklarına ilişkin temalar ve kodlar

Üst tema	2. düzey tema	Kodlar
Kaptanlık öncesi dönem	Futbolculuk gereklilikleri	Futbolculuk harici görev ve sorumluluğun olmaması Takım arkadaşlarına yardımcı olma Antrenörün sahadaki taktik planlarına yardımcı olmak
	Görev lider	Takımın sahadaki düzenini sağlama ve koruma Sahada takım arkadaşlarını uyarma Sportif performansın iyi olması
Saha görev ve sorumlulukları	Motivasyonel lider	Arkadaşlarını motive etme Çaba sarf etmek Cesaretlendirme Arzulu ve azimli olmak Sakin olmak Rehavete kapılmamak Negatif düşünceyi pozitifçe çevirme Takım güvenini oluşturmak Pozitif enerji verme
		Dış lider
		Hakemle iletişim Taraftarla iletişim Rakiple iletişim
		Sosyal lider
		Takıma sosyal aktivitelerde öncülük yapma, sosyal aktivite organize etme Takımdaki sorunların çözümüne yardımcı olma İyi bir takım ortamı oluşturmaya çalışma
	Dış lider	İletişim köprüsü (Takım ve futbolcu adına kulüp yönetimi ve antrenör arasında) Temsilci (Takım ve futbolcu adına kulüp yönetimi ve antrenör arasında) Temsilci (takım ve camia adına) Basın ile iletişim
Saha dışı görevi ve sorumlulukları	Dış lider	

Tablo 2'de görüleceği üzere takım kaptanlarının saha ve saha dışı sporcu liderliği görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda; 25 adet kod saptanmıştır. Ayrıca bu kodlara ilişkin 4 adet farklı 2. düzey tema saptanmıştır. Bulgulara ilişkin her bir üst tema ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Kaptanlık öncesi dönem

Bu tema takım kaptanlarına göre algılanan ve deneyimlenen kaptanlık öncesi döneme (futbolculuk) ilişkin bir temadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu futbolculuk haricinde görev ve sorumlulukları olmadığını ifade etmiştir. Katılımcı bir, bu durumu şöyle belirtmiştir.

“Çok fazla sorumluluk verilmiyordu. Sadece antrenmanlarımızı yapıp onun dışında farklı bir görevde verilmeyip yapmamız gereken başka da bir şey yoktu zaten.”

Ayrıca katılımcıların bazıları takım arkadaşlarına yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin;

“Kaptan olmadan önce kendi içimden gelerek yaptığım liderlik özelliklerimi sergilemekti. Saha içinde liderlik vasfım olduğumdan, sorumluluk aldığım için dolayı insanlar bana güveniyorlardı. Saha dışında da arkadaşlarıma hep yardımcı olmaya çalışırdım. Kaptan oldum ama yine ben aynıyım.” (K3)

Katılımcılar (K1) kaptanlık görevinden önce sadece futbolculuk gereklilikleri ile ilgili görev ve sorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Haliyle bu durum kaptanlığın futbolculuktan farklı bir konum ve içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Fakat katılımcı için görüşleri dikkate alındığında kaptan olmadan önce de liderlik özelliklerini sergilediğini ve takım arkadaşlarına yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Aslında bu durum liderlik özellikleriyle kaptan olma ilişkisine uygun bir örnek olarak da değerlendirilebilir.

Saha görevi ve sorumlulukları

Bu tema takım kaptanları tarafından algılanan ve deneyimlenen kaptanın saha içindeki görev ve sorumluluklarına ilişkin bir temadır. Kaptanın sahada görev lider, dış lider ve motivasyonel lider olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu görev lider rolünde antrenörün sahadaki taktik planlarına yardımcı olma ve takımın sahadaki düzenini sağlama ve koruma görev ve sorumlulukları olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu katılımcı yedi şöyle ifade etmiştir.

“Antrenörlerimizin mesela her maç değişik taktikleri oluyor. Teknik direktör anlatıyor taktiği, saha dizilişini. Ben (kaptan) anladığımı gerekirse arkadaşlarıma daha açık bir şekilde anlatıyorum. Teknik direktör aslında bunu istiyor diyorum.”

Katılımcıların birçoğu sahada takım arkadaşlarını uyarmaya ilişkin görev ve sorumlulukları olduğunu da belirtmişlerdir. Katılımcı sekiz bu görev ve sorumluluğu şöyle ifade etmiştir.

“Hocanın (Teknik direktör) teknik adamın işini kolaylaştırması gerek. Mesela sahada olumsuz bir durum olduğu zaman antrenör, hoca buna müdahale edemiyor. Etse bile hoca ile oyuncu karşı karşıya gelebilir. Hoca; niye bunu yaptın?, hadi biraz daha koş dediği zaman, oyuncu buna alınabilir. Ama takım kaptanı zaten kaptanlık vasıflarını taşıdığı zaman takımın abisi, takım arkadaşı gibi samimi bir şekilde kaptan, o oyuncuyu uyardığı zaman hoca ile oyuncu karşı karşıya gelmemiş olur.”

(Antrenör-kaptan ilişkileri: Antrenöre ifade etmeden sorunları çözme)

Katılımcı sekiz, teknik direktörün maç sırasında sahaya girememesi nedeniyle takımın bir lidere ihtiyacı olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca takım kaptanının liderlik vasıflarına sahip olmasıyla daha etkili, kolay bir kaptanlık yapılmasının da belirtildiği söylenebilir. Bu anlamda kaptanın sahada etili bir lider olabilmesi için sportif performansında oldukça iyi olması gerektiği düşünülmüştür. Çünkü takım kadrosuna girebilmek için sportif performansın başlıca

kriterlerden biri olduğu da söylenebilir. Takım kaptanı olsa dahi yetersiz, tutarsız sportif performans kaptanın liderlik becerilerini göz ardı edebilir. Dolayısıyla takım kaptanının diğer oyunculara örnek olabilmesi için sportif performansının da iyi olması gerekir. Katılımcı üç, bu durumu şöyle belirtmiştir.

“İhtiyaç duyulan, asıl olması gereken yer sahadır bence. Sportif performans tartışılmayacak kadar iyi olabilmelidir.”

Ayrıca bu üst temada paylaşılan liderliğe ilişkin bulguda belirlenmiştir. Katılımcı dördün paylaşılan liderliğe ilişkin ifadesi şöyledir.

“Yaşı genç arkadaşlarımızın biraz daha olgunlaşmalarına yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yaşımızın daha yakın olduğu oyuncularla daha fazla futbol görevimiz oluyor. Gençlere futbolu öğretme pozisyonumuz oluyor. Tabi bu sadece kaptanın görevi değil. Takımda abi pozisyonunda olan 5-6 kişinin yapabileceği konular bunlar.”

Katılımcı dördün ifadesi dikkate alındığında (...Tabi bu sadece kaptanın görevi değil. Takımda abi pozisyonunda olan 5-6 kişinin yapabileceği konular bunlar.) genç oyunculara futbolu öğretmede takımda lider sayılabilecek diğer oyuncularında bu süreçte etkin katılımı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla katılımcı dört takımdaki diğer oyuncularında liderlik gücü ve potansiyelinden (paylaşılan liderlik) faydalanmak gerektiğini vurgulamıştır.

Genel olarak görev liderlik rolüne ilişkin görev ve sorumluluklar değerlendirilecek olunursa, takım kaptanının; sportif performans konusunda sahada takımın amaçlarını gerçekleştirebilmek için öncü ve örnek bir liderlik yaptığı söylenebilir.

Motivasyonel liderlik rolünün görev ve sorumluluklarına ilişkin olarak katılımcılar çoğunlukla takım kaptanının takım arkadaşlarını motive ettiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“İnsan duygusal bir varlıktır. Duygu olmadan, insanın duygusuna hitap etmediğin zaman çok mota mot gitmiyor, en azından bizim Türk insanında gitmiyor. O nedenle duyguya hitap etmek önemlidir.”(K5)

Aslında katılımcı beş, kaptanın duygulara da hitap etmesi gerektiğini vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye’deki Türk futbolcuların duygusal yapısının da dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu anlamda katılımcı yedi ise kaptan için duyguların etkin kullanımına ilişkin olarak şunları belirtmiştir.

“Saha içinde takımı oyunda tutmak, hakemle iletişimi, rakip oyuncularla iletişimi iyi kurmak, arkadaşlarımı motive etmek, olumsuz bir durumda onları ayağa kaldırmak, olumlu durumlarda rehavete kapılmamak gibi görevlerim diye düşünüyorum.” (Görev lider: Takımın sahadaki düzenini sağlama ve koruma, Dış lider: Hakemle iletişim, Rakiple iletişim, Motivasyonel lider: Arkadaşlarını motive etme, Cesaretlendirme, Rehavete kapılmamak)

Aslında katılımcı yedi takım kaptanının aynı anda birden fazla liderlik rolü (Görev lider, Dış lider, Motivasyonel lider) sergilemesi gerektiğini de vurgulamaktadır. Dolayısıyla takım kaptanı resmi olarak takımında lider olarak öncülük etmektedir. Bu nedenle kaptanın normal bir sporcunun ötesinde görev ve sorumlulukları olduğu görülebilmektedir.

Katılımcı üç ise saha görev ve sorumluluklarının saha dışına göre daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca kaptanın sportif performans öncelikli olarak (Görev lider), motivasyonel liderlik görev ve sorumluluklarını şöyle belirtmiştir.

“İhtiyaç duyulan, asıl olması gereken yer sahadır bence. Diğer konular normal akışında giderse olması gereken yer sahadır. Kaptan saha içinde pes etmeyen, zor durumda arkadaşlarını yüreklendirebilen, takıma ayağa kaldırabilecek veya rehavete düştüğünü hissettiğinde orda sahada bu duruma el koyabilecek, takımı yönlendirebilecek futbolcudur. Buda öngörü, liderlik gerektirir. Bunları yapabilen bence iyi kaptandır.” **(Motivasyonel lider: Arkadaşlarını motive etme, Çaba sarf etmek, Cesaretlendirme, Arzulu ve azimli olmak, Rehavete kapılmamak, Görev lider: Takımın sahadaki düzenini sağlama ve koruma, Sahada takım arkadaşlarını uyarma, Sportif performansın iyi olması)**

Katılımcılar genel olarak, takım kaptanının sahadaki görev lider rolünde performans ve oyun kurgusu, motivasyonel lider rolünde duygu ve düşüncenin fonksiyonel hale getirilmesi ve dış lider rolünde taraftar, rakip ve hakemle iletişim görev ve sorumlulukları olduğunu belirtmişlerdir.

Saha dışı görev ve sorumlulukları

Bu tema takım kaptanları tarafından algılanan ve deneyimlenen kaptanın saha dışındaki görev ve sorumluluklarına ilişkin bir temadır. Kaptanın saha dışında sosyal lider ve dış lider rolü olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar sosyal lider rolünde kaptanın sıklıkla takımın sosyal aktivitelerine öncülük yaptığını, aktiviteleri organize ettiğini, takımdaki sorunların çözümüne yardımcı olduklarını, iyi bir takım ortamı oluşturmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı sekiz, bu durumla ilgili olarak şunları ifade etmiştir.

“Kaptan olarak; takımın önemli oyuncularını, takımda sözü geçen büyükleri kendi evime kahvaltıya davet ettim. Eşime de söyledim takımda kriz var, bunu çözmek için evimizde misafir etmemiz gerek diye. Evde güzel bir ortam oluştu... Nitekim hafta sonu da güzel bir galibiyet alınca kriz çözülmüş oldu.”

Ayrıca saha dışı görev ve sorumluluklara ilişkin olarak katılımcıların tamamı, kaptanın dış lider rolünde takım ve futbolcu adına kulüp yönetimi ile antrenör arasında iletişim köprüsü olduğunu belirtmiştir. Katılımcı bir iletişim köprüsü rolünü şöyle açıklamıştır.

“Futbolcuyla hoca arasındaki bağlantıyı sağlamak, futbolculardan gelen herhangi bir şikayet hem pozitif hemde negatif anlamda istenilen bazı şeylerde köprüdür. Bazen yeri gelir hocayla beraber olup yönetime köprüdür. Futbolcuların sıkıntılarını dile getiren kişidir.”

Katılımcı birin ifadesi dikkate alındığında (...Futbolcuların sıkıntılarını dile getiren kişidir.) takım kaptanının iletişim köprüsü rolünün yansırı takım ve futbolcu adına kulüp yönetimi ile antrenör arasında temsilci rolü olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kaptanın temsilci rolü sadece takım, futbolcu adına kulüp yönetimi ve antrenör arasında değil genel olarak takım ve camiada da takım kaptanı temsilcidir. Katılımcı dokuz, kaptanın temsilci rolünü şöyle ifade etmiştir.

“Takımı, camiayı temsil ediyorsunuz, dikkat edeceğiniz çok şey var. Çünkü özellikle genç oyuncular sizlere bakıyor. Burada ben başta olmak üzerine onlar için

ben bir liderim, onlar için bir idolüm. Onun zorunluluğunu ilk başta yerine getirmem gerek. Ve tabi ki taraftarla, basın ile olan kısımda çok önemli. Benim taraftarla da az da olsa bağlantı kurmam gerek.”

Katılımcı dokuzun görüşleri dikkate alındığında kaptanın taraftarla ve basın ile iletişim ve kaptanın genç oyunculara idol olarak örnek olduğu ifade edilmiştir.

Futbolda saha bağlamsal faktörünün hem kaptanı lider olarak ön plana çıkardığı hem de kaptanın görev ve sorumluluklarının içeriğini etkileyecek bir yapıya sahip olduğu düşünülmüştür. Bu noktadan hareketle sahanın sporcu liderlik rollerini etkileyen bağlamsal faktör olduğu söylenebilir.

Antrenör ve kulüp yönetimi kaptan ilişkileri

Antrenör ve kulüp yönetimi kaptan ilişkilerinde resmi sporcu liderinin takım ve futbolcuya (3. düzey tema) ilişkin görev ve sorumlulukları olduğu saptanmıştır. Antrenör ve kulüp yönetimi kaptan ilişkilerine ilişkin tema ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Antrenör-kaptan ilişkileri ve kulüp yönetimi-kaptan ilişkilerine ilişkin temalar ve kodlar

Üst tema	2. düzey tema	3. düzey tema	Kodlar
Antrenör-kaptan ilişkileri	İletişim köprüsü	Takım	Antrenörün sahadaki teknik, taktik planlarına yardımcı olmak
		Futbolcu	Antrenör ile takım ve futbolcu arasında tampon olma
	Temsilci	Takım	Takım ve futbolcular hakkında antrenörle karşılıklı bilgi alışverişi
		Futbolcu	Takım ve futbolcuyla ilgili antrenörün isteklerini yerine getirme Antrenmanla ilgili (planlama, değişiklik) konularda fikir beyan etme
	Antrenöre ifade etmeden sorunları çözme	Takım	Sorunları çözme
		Futbolcu	
Kulüp yönetimi-kaptan ilişkileri	İletişim köprüsü	Takım	Maddi sıkıntıların kulüp yönetimine iletilmesi Kulüp yönetiminin isteklerini iletmeye Sorunların çözümüne yardımcı olma
		Futbolcu	Antrenman araç gereçlerinin temini için fikir verme Futbolcuların özel (ailesel...) sıkıntılarını kulüp yönetimine iletmeye
	Temsilci	Takım	Kulüp yönetimi tarafından oyuncunun uygunsuz davranışlarının (Takım, Futbolcu) düzeltilmesi için kaptanın uyarılması
		Futbolcu	Kulüp yönetiminin isteklerini gerçekleştirme Maddi sorunların (Takım, Futbolcu) çözümü için bu durumun önce kaptana iletilmesi

Antrenör-kaptan ilişkileri teması takım kaptanları tarafından algılanan ve deneyimlenen antrenör-kaptan ilişkilerindeki görev ve sorumluluklara ilişkin bir temadır. Katılımcılar kaptanın sıklıkla takım ve futbolcu adına antrenörle iletişim köprüsü olduğunu belirtti. Bu durumu, katılımcı altı şöyle ifade etmiştir.

“Hocaların kaptandan beklentisi kendi söylediklerinin; bir hoca-futbolcu ilişkisi var bir de futbolcu-futbolcu ilişkisi var. Kaptan burada futbolcularla daha direkt daha

yakın, daha sürekli ilişki kurabildiği için hocanın, antrenörlerin isteklerini daha net bir şekilde futbolculara aktarabiliyor.” (**İletişim köprüsü: Antrenör ile takım ve futbolcu arasında tampon olma**)

Ayrıca katılımcı altı hem görev ve motivasyonel lider hem de iletişim köprüsü olarak takım kaptanının antrenörün sahadaki teknik, taktik planlarına yardımcı olmasını ise şöyle belirtmiştir.

“Tabi ki teknik direktör kulübede takıma taktikleri veriyor ama bu taktikleri saha içinde kaptan taktikleri pekiştirme adına hem motivasyon hem saha içindeki arkadaşlarını uyarak saha içinde bir liderlik yapıyor.” (**Görev lider, Motivasyonel lider, İletişim köprüsü: Antrenörün sahadaki teknik, taktik planlarına yardımcı olmak**)

Katılımcıların bazıları ise takım ve futbolcu adına temsilci olmaya ilişkin kaptanın görev ve sorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Temsilci olmaya ilişkin olarak katılımcı üç şunları ifade etmiştir.

“Mesela hoca ve yönetimin giremediği konularda kaptan devreye girer. Bu maç bizler için oldukça önemli takımın kaptanı, abisi olarak git konuş, bizlerin karışmaması gerek derler. Oyuncuları rahatsız etmeyelim. Takıma hafta boyunca bu maçı kazanmak için empoze et der.” (**Temsilci: Takım ve futbolcuyla ilgili antrenörün isteklerini yerine getirme, Kulüp yönetiminin isteklerini gerçekleştirme**)

Katılımcı üçün görüşleri dikkate alındığında kaptan, takım ve futbolcuyu temsil ettiği için antrenör ve kulüp yönetimi isteklerini takım kaptanına iletmektedir. Bu durum bir bakıma takım kaptanının iletişim köprüsü olmaya ilişkin görev ve sorumluluklarını da teyit etmektedir. Ayrıca bazı katılımcılar kaptanın temsilci olma rolüne ilişkin olarak şunları belirtmiştir.

“Bazen oyuncular antrenman öncesi fitnes yada salonda çalışırken ben yorgunum diyor. Bende (takım kaptanı) oradaki durumu hocaya direkt söylemiyorum. Tabi hocanın hiç haberi olmuyor bu durumdan. Oyuncular daha sonra diyor ki aaa bugün biraz antrenmanı hafif yaptık. Ama oyuncular bilmiyor ben hocayla konuşmasam antrenman ağır olacaktı. Çünkü hocada ona göre antrenmanı değiştiriyor ama takım hiç bilmiyor.” (K9) [**Temsilci: Takım ve futbolcular hakkında antrenörle karşılıklı bilgi alışverişi, Antrenmanla ilgili (planlama, değişiklik) konularda fikir beyan etme**]

Antrenör-kaptan ilişkilerinde kaptanın takım ve futbolcu adına hareket ederek temsilci olduğu ve bu temsilciliğin haliyle iletişim köprüsü oluşturabildiği de söylenebilir. Doğal olarak kaptanın oyuncuların üstünde görev ve sorumluluğu olduğu görülebilmektedir. Ayrıca antrenör-kaptan ilişkilerinde antrenör ile kaptanın çift yönlü iletişiminin olduğu görülmektedir. Çünkü takım ortamı sosyal ilişkilerin sıkça olduğu ve bu ilişkilerin bağlamsal olarak kaptanın görev ve sorumluluklarını etkilediği bir yapıya sahiptir. Haliyle kaptan takım ile futbolcu adına hem antrenöre bilgi vermektedir. Hem de takım ile futbolcu adına antrenörden bilgi almaktadır. Dolayısıyla kaptanın takım ve futbolcular ile kurduğu ikili diyaloglardan edindiği izlenim ve bilgilerle antrenöre yardımcı olması antrenör-kaptan ilişkilerinin içeriğini belirlediği düşünülmüştür. Bu şekilde kaptan görev ve sorumluluğunu gerçekleştirirken aynı zamanda antrenöre de yardımcı olmaktadır.

Kulüp yönetimi-kaptan ilişkileri teması takım kaptanları tarafından algılanan ve deneyimlenen kulüp yönetimi-kaptan ilişkilerindeki görev ve sorumluluklara ilişkin bir temadır. Katılımcılar kaptanın sıklıkla takım ve futbolcu adına kulüp yönetimi için iletişim köprüsü ve temsilci olduğunu belirtmiştir. İletişim köprüsü durumuyla ilgili olarak katılımcı altı şunları ifade etmiştir.

“Futbolcuların genelde sıkıntıları bellidir. Futbol oynama düzeyinde parasal, maddi ya da ailesel de olabilir. Kulüpte futbolcuların bu sorunlarını ben kulüp yöneticilerine aktarıyorum. Kulüp yöneticileride futbolcularla alakalı performansa bağlı ya da daha farklı hareketlerinden memnun olmadığı kişileri bana söylüyor. Kaptanda futbolcu ile kulüp yönetimi arasında bir köprü kuruyor bu şekilde.” **[İletişim köprüsü, Temsilci: Futbolcuların özel (ailesel...) sıkıntılarını kulüp yönetimine iletme, Maddi sıkıntıların kulüp yönetimine iletilmesi, Kulüp yönetimi tarafından oyuncunun uygunsuz davranışlarının (Takım, Futbolcu) düzeltilmesi için kaptanın uyarılması, Kulüp yönetiminin isteklerini iletme, Sorunların çözümüne yardımcı olma]**

Katılımcı dokuz ise şunları ifade etmiştir.

“Kaptanın, para yönünden önemi var. Çünkü kaptan her zaman galip geldiğinizde de para geliyor, yenildiğiniz veya kötü gidişatta da para veriliyor veya verilmiyor. Bu durumlarda hep kaptan ön planda olduğu için kulüp yöneticileriyle kaptan muhatap olur. Yöneticilerle kaptan hep diyalogu kurar... Yöneticilere isteklerimizi dile getiriyoruz bu para olur kıyafet olur antrenman malzemesi olur ya da izin olur hiç fark etmez. Yöneticilerin gözünde de muhatap kaptandır. Kaptan ön plandadır. Bu yüzden kaptan biraz önemlidir.” **[Antrenman araç gereçlerinin temini için fikir verme, Maddi sorunların (Takım, Futbolcu) çözümü için bu durumun önce kaptana iletilmesi, Sorunların çözümüne yardımcı olma]**

Ayrıca bu üst temada katılımcıların çoğunluğu kaptanın maddi sorunların çözümü için kulüp yönetimiyle iletişim köprüsü olduğunu belirtmiştir. Örneğin katılımcı iki bu durumu şöyle belirtmiştir.

“Kulüpten kulübe değişiyor maalesef Türkiye’de. Mesele bu liglerde (alt ligler), kulüpler de sürekli maddi problemler ortaya çıktığı için, maç kazanıyorsun ama prim alamıyorsun. Futbolcuların ilk geldiği kişi kaptan oluyor. Sanki kaptan primleri ödeyecekmiş gibi. Ama daha profesyonel yönetilen kulüplerde takım kaptanı sadece işte saha içi görevi, arkadaşlarına pozitif enerji verme, sahada içinde yardımcı olma görevleri oluyor. İşte bu liglerde kaptan sürekli maddi sorunlar, personelin sorunları, yönetsel sıkıntılar olduğu için sürekli bu tarz konularla uğraşıyor.” **[Dış lider: İletişim köprüsü, Temsilci, Motivasyonel lider: Pozitif enerji verme, Görev lider, Maddi sorunların (Takım, Futbolcu) çözümü için bu durumun önce kaptana iletilmesi, Sorunların çözümüne yardımcı olma, Maddi sıkıntıların kulüp yönetimine iletilmesi]**

Katılımcı ikinin görüşleri dikkate alındığında kaptanın sportif alan dışında kulübün çalışanıyla dahi ilgilendiğini ve özellikle alt liglerde sıklıkla maddi sorunlarla (prim, maaş) uğraştığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda lig seviyesinin (alt ligler) kaptanın görev ve sorumluluklarını etkilediği söylenebilir. Ayrıca profesyonel sporcunun maddi gelirinin öncelikle karşılanacağı yer kulüp

yönetimidir. Bu nedenle bağlamsal faktör olan kulüp yönetiminin kaptanın görev ve sorumluluklarının içeriği etkileyecek bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Kulüp yönetimi-kaptan ilişkilerinde kaptanın kulüp yönetimiyle çift yönlü iletişiminin olduğu görülmektedir. Bu çerçevede kaptan, takım ile futbolcuyu temsilen hem kulüp yönetimine bilgi vermektedir. Hem de takım ile futbolcuyu temsilen kulüp yönetiminden bilgi almaktadır. Dolayısıyla kaptanın takım ve futbolcular ile kurduğu ikili diyaloglardan edindiği izlenim ve bilgilerle kulüp yönetimi ile takım ve futbolculara yardımcı olarak kulüp yönetimi-kaptan ilişkilerinin içeriğini belirlediği söylenebilir.

TARTIŞMA

Kaptanların sporcu liderliğine ilişkin olarak dört farklı alanda görev ve sorumlulukları olduğu belirlenmiştir.

Kaptanlık öncesi dönem

Literatürde, kaptanlık sürecinde; beklentileri karşılama, sorumluluk sahibi olma ve sorumlu tutulma şeklinde kaptanlığın farklı yönlerinin olduğu tespit edilmiştir (Voelker ve ark., 2011). Bu anlamda kaptanlığın sorumluluklarını yerine getirmede “sorumluluk” ve “sportif yargı gücü” temel erdemleri gerektirdiği belirlenmiştir (Devine, 2021). Bu nedenle kaptanlık öncesi dönemde kaptanlığa ilişkin görev ve sorumluluğun olmaması olağan bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca takım kaptanının, kaptan olmadan öncede liderlikte ön plana çıkarak, liderlik özelliklerini sergilediği veya sergilemesi beklendiği belirlenmiştir (Lower-Hoppe ve ark., 2020). Bu çerçevede sporcuların liderlik özelliklerini sergileyerek takım arkadaşlarına yardımcı olması takım sporları için paylaşılan liderlik bağlamında da değerlendirilebilir (Fransen, Vanbeselaere, ve ark., 2018). Sporcu liderliğinin çok sayıda sporcu arasında paylaşılmasının bir nedeni, gerçekleştirilecek birden fazla liderlik davranışının olması ve böylece farklı takım üyelerinin farklı davranışsal rolleri yerine getirebilmesi durumudur (Flemington ve ark., 2023). Haliyle bu araştırmadaki kaptanların futbolculuk harici görevinin olmaması ve takım arkadaşlarına yardımcı olmasının literatürle desteklendiği söylenebilir. Ayrıca bu araştırma aracılığıyla kaptanlık öncesi dönem dikkate alındığında kaptanlığın, futbolculuktan farklı görev ve sorumluluklar içerdiği görülebilmektedir.

Saha görevi ve sorumlulukları

Bu araştırmada takım kaptanının saha görev ve sorumluluklarına ilişkin olarak görev lider, dış lider ve motivasyonel lider rolleri saptanmıştır. Bu çerçevede hem görev hem de motivasyonel liderlerin rolü antrenman ve oyun sırasında esas olarak sahada yerine getirilir (Fransen ve ark., 2014). Görev liderliği rolleri genellikle oyun içi teknik sorumlulukları kapsamaktadır (Newman ve ark., 2019). Bundan dolayı özellikle görev liderleri deneyim ve spora özgü teknik yetenekler (Fransen ve ark., 2018; Orhan, 2025) ile taktik iç görüşü sahibi olma ve taktik rehberlik sağlamayla (Fransen ve ark., 2019) karakterize edilmektedir. Takım kaptanı sahada karar verici roledir (Cotterill ve Cheetham, 2017). Çünkü bir liderin takımdaki en iyi performans gösterenler arasında olması beklenir (Day, 2004). Bir başka deyişle etkili bir düzeyde performans göstermeyen/gösteremeyen bir lider muhtemelen hem çok uzun süre lider olamayacak hem de takımdaki diğer oyuncular tarafından kesinlikle güçlü bir lider olarak algılanmayacaktır (Day, 2004; Loughhead ve ark., 2019). Bu bakımdan sporcu lider, algıları da etkilemektedir. Yapılan bir araştırmada algılanan sporcu liderliği kalitesi ile algılanan performans arasında pozitif ilişki belirlenmiştir (López-Gajardo ve ark., 2021). Bu algıyı destekler nitelikte görev liderlerinin dışadönük olmak, açık sözlülük ve anlayışlı olma kişilik özelliklerinin en önemli ayırt edici özellik olduğu tespit edilmiştir (Fransen vd., 2020).

Ayrıca bu araştırmadaki görev liderin rollerinden kaptanın takımın sahadaki düzenini sağlama ve koruma, görev ve sorumluluğunun Loughhead'ın (2006) yaptığı araştırmadaki bulgularla (Gerektiğinde takım arkadaşlarına talimat verir ve takım arkadaşlarının sorumluluklarını netleştirmelerine yardımcı olur) örtüştüğü düşünülmüştür. Yapılan araştırmada görev lidere ilişkin bulguların literatürle desteklendiği söylenebilir.

Bu araştırmada motivasyonel lider rolüne ait arkadaşlarını motive etme ile ilgili olarak; etkili sporcu liderliği için motive edici, rol model, takımı olumlu etkileme, cesaretlendirme ve teşvik edici davranışların önemli rolü olduğu saptanmıştır (Brgoch ve ark., 2020; Dupuis ve ark., 2006; Holmes ve ark., 2010; López-Gajardo ve ark., 2021). Haliyle kaptanın sadece kendi sportif performansı ile değil duygu, düşünce ve davranışları mentörlük anlamında rol modeldir (Cotterill ve Cheetham, 2017; Fransen, Vanbeselaere, vd., 2018). Bu çerçevede motivasyonel liderin, olumlu beden dili, iyimser tutumu, coşkusu ve takım güvenini ifade etmesiyle diğer oyuncuların motivasyonunda önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Fransen ve ark., 2014; Orhan, 2025). Ayrıca bu araştırmadaki cesaretlendirme, negatif düşünceyi pozitif çevirme ve takım güvenini oluşturma da desteklenmiştir. Örneğin motivasyonel liderin davranışsal karakteristik özelliklerinden olan yüz ifadeleri veya vücut diliyle oyun sırasında olumlu duyguları en net şekilde ifade etme, takım arkadaşlarının takım güveni üzerinde en çok etki ve oyun sırasında takım arkadaşlarını güçlü bir şekilde cesaretlendirmenin de örtüştüğü söylenebilir (Cotterill ve Cheetham, 2017; Fransen ve ark., 2019; Fransen ve ark., 2018). Bu nedenle, çalışmadaki motivasyonel lider rolüne ilişkin bulguların literatürle desteklendiği düşünülmüştür.

Bu araştırmadaki dış liderlik rolü ile ilgili olarak Devine'e (2021)'a göre kaptanın arabulucu, sözcü ve savunucu olma (mediator, spokesperson, and advocate) şeklinde temsiliyet sorumluluğu olduğu saptanmıştır. Takım kaptanı, savunucu rolünde takımını hakeme karşı temsil etmektedir (Devine, 2021). Ayrıca bu araştırmada dış lider rolü her ne kadar saha görevleri altında değerlendirilse de esas olarak; takım kaptanı, dış lider rolünde sahada hakemle, taraftarla ve rakiple iletişime girmektedir (Fransen ve ark., 2019; Loughhead ve ark., 2006). Çünkü dış lider, takım dışındaki kişilerle bağlantıyı sağlamaktadır (Fransen ve ark., 2014; Orhan, 2025).

Saha dışı görevi ve sorumlulukları

Bu araştırmada literatüre benzer şekilde saha dışı görevi ve sorumluluklarında sosyal lider ve dış lider rolleri belirlenmiştir (Fransen ve ark., 2014). Çünkü liderlik saha dışında da devam etmekte ve liderlik davranışları sergilenmektedir (Fransen ve ark., 2019; Fransen, Vanbeselaere ve ark., 2018). Bu nedenle takım sporlarında sosyal liderlik rolü önemlidir. Çünkü sporcu lider ortak bir "biz" duygusunu yaratarak takım üyelerinin performansı üzerinde etki oluşturmaktadır (Fransen ve ark., 2018). Bu nedenle kaptanın liderlik davranışları ile ilgili olarak; iyi kişiler arası becerilere sahip olma, başkalarına özen ve ilgi gösterme, takım arkadaşları tarafından kabul edilme, güven oluşturabilme, takım birliği ve bütünlüğü için takımdaki ilişkileri kolaylaştırabilme özellikleri saptanmıştır (Brgoch vd., 2020; Dupuis vd., 2006; Fransen, Vanbeselaere, vd., 2018; Holmes vd., 2010; Price & Weiss, 2011). Örneğin yapılan bir araştırmada kaptan kendi rolünü şöyle örneklendirmiştir. “Kaptanlık görevini yerine getirirken, oyuncuların hikayelerini mümkün olduğunca dinlemeye çaba gösterdim ve takım atmosferini giderek daha esnek hale getirdim” (Choi vd., 2023). Benzer şekilde takım kaptanlarının sosyal aktivitelerde bulunma, örnek olma, takım arkadaşlarını cesaretlendirme ve motive etme, ilişkileri kolaylaştırma, takım arkadaşlarına destek sağlama ve yol gösterme, geribildirim sağlama görevlerinin olduğu tespit edilmiştir (Fransen ve ark., 2019; Orhan, 2025; Voelker ve

ark., 2011). Sosyal liderlik davranışları takım için önemlidir. Çünkü takımın iç bütünleşmesi ve işleyişi (Brgoch ve ark., 2020), takım uyumu (Daniela vd., 2024) hem sosyal hem de motive edici liderlik rollerinden etkilenmektedir.

Literatürde Fransen ve arkadaşlarının (2019) yaptığı araştırmada dış liderlerin bu araştırmadaki gibi takımın temsilcisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca takım kaptanının antrenörle, kulüp yönetimi, hakemlerle, rakip ve seyirci ile iletişim sorumlulukları olduğu tespit edilmiştir (Fransen ve ark., 2019; Loughhead ve ark., 2006). Camiré'nin (2016) araştırmasında kaptanların takımın elçisi (Being a Team Ambassador) olduğu taraftarlarla ve fan kulüpleriyle toplantılar yaptığı belirlenmiştir. Çünkü kaptan, takımın kamuya karşı sözcüsüdür. Haliyle kaptan maçlardan hem önce hem de sonra takım adına medya ve taraftarlarla konuşabilir, maçla ilgili çeşitli değerlendirmeler yapabilir (Devine, 2021). Bu durumlarda kaptan dış liderlik rolünü gerçekleştirirken kaptanın pozitif bir hava yaratması da beklenen önemli bir özelliktir (Coker vd., 2021). Bunun yansira dış liderlerin; antrenör ekibi veya lig organizatörleri ile yapılan toplantı ve etkinliklerde takımın çıkarlarına sahip çıkma, takım adına gerekli ve istenen kaynakları ve/veya tanınmayı sağlamaya çalışma, takımla ilgili süreçleri koordine etme, takım arkadaşlarını dışarıdaki dikkat dağıtıcılardan koruma ve ilgili dış bilgileri takım arkadaşlarıyla paylaşma, saha dışında en fazla çabayı sarfetme gibi davranışsal özellikleri bulunmaktadır (Daniela ve ark., 2024; Fransen ve ark., 2018; Leo ve ark., 2019). Çünkü kaptan, takımın saha dışında haklarını, ihtiyaçlarını dile getiren temsilcisidir (Brgoch ve ark., 2020; Fransen ve ark., 2019) Bu anlamda takım kaptanının temsilci olmasının yansira takım, kulüp yönetimi, camia arasında irtibat ve bağ kurmak için iletişim köprüsü görev ve sorumluluğu olduğu da tespit edilmiştir (Brgoch ve ark., 2020; Loughhead ve ark., 2006).

Dikkatle değerlendirilirse kaptanın görev ve sorumluluklarını belirleyen/etkileyen en önemli bağlamsal faktörün saha olduğu söylenebilir. Çünkü kaptan sahada görev ve motivasyonel lider, saha dışında ise sosyal lider ve dış liderdir. Bu nedenle sporcu lider rollerinin belirlenmesi ve sergilenmesinde saha bağlamsal faktörünün belirleyici bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca bu araştırmada saha görev ve sorumluluklarının saha dışı görev ve sorumluluklardan daha öncelikli ve önemli olduğu belirlenmiştir. Bu öncelik ve önem durumu da literatür (Fransen ve ark., 2014) tarafından desteklenmiştir.

Antrenör-kaptan ilişkileri

Bu araştırmada kaptanın takım ve futbolcu adına iletişim köprüsü ve temsilci olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kaptanın, antrenöre ifade etmeden sorunları çözdüğü saptanmıştır. Literatürde antrenör-kaptan ilişkilerinde kaptanın, dış lider rolünde antrenörle iletişim sorumlulukları olduğu tespit edilmiştir (Fransen ve ark., 2019; Orhan, 2025; Orhan ve Newman, 2026). Bu bağlamda teknik direktöründe dahil olduğu teknik ekip üyelerinin yansira takım arkadaşları ile iletişim (Dupuis ve ark., 2006; Gould ve ark., 2013) ve bağ kurmanın (Bucci ve ark., 2012; Voelker ve ark., 2011) sporcu liderlerinden beklenen roller olduğu belirlenmiştir. Bu roller dahilinde kaptan, teknik ekip ve oyuncular arasında adeta tampon bağlantı kanalı konumundadır (Brgoch ve ark., 2020; Cotterill ve Cheetham, 2017; Haddad ve ark., 2021).

Kaptan, saha içinde ve saha dışındaki tüm takım faaliyetlerinde lider olarak hareket eder ve basın toplantıları gibi tüm faaliyetlerde takımını temsil eder (Devine, 2021). Bu çerçevede araştırmalarda kaptanın rolüne ilişkin olarak temsilci olma görevi de saptanmıştır (Brgoch ve ark., 2020; Cotterill ve Cheetham, 2017). Benzer şekilde Camiré'nin (2016) araştırmasında kaptanın, takımın temsilcisi olma (Being a Team Ambassador) ve oyuncular ve antrenörler arasındaki iletişim köprüsü rolünde olduğu saptanmıştır. Bu bakımdan takım kaptanlarının, antrenörün liderliğine katkı yapan adeta teknik ekibin üyesi olan bir konumda olduğu

söylenbilir (Daniela ve ark., 2024; Fransen ve ark., 2018; Orhan, 2025). Bu konum dahilinde sporcu liderliğinin geliştirilmesinde takım kaptanı kadar antrenörlerin hayati bir rolü bulunmaktadır (Cotterill ve ark., 2022). Fakat kaptanın bu önemine rağmen Voelker ve arkadaşlarının (2011) araştırmasında ise antrenörlerin kaptanların gelişimi için yeterince sorumluluk vermedikleri saptanmıştır. Bu nedenle antrenörler, sporculara büyüme ve kişisel gelişime odaklanan, tüm sporcuların liderlik rollerini üstlenme fırsatlarına sahip olduğu ve uygun rol modellerinin bulunduğu bir ortam sağlamalıdır (Machida-Kosuga ve Kohno, 2022). Fakat antrenörlerin, sporcu liderlerine yeteri kadar destek vermemesinin bir nedeni de sık yapılan antrenör değişiklikleri olabilir. Çünkü Türkiye’de, takımın kötü performansı karşısında (sıkça yenilgi) teknik direktör değişikliklerinin futbol kulüpleri için kullanılan kestirme bir yol olduğu söylenebilir (Esen ve ark., 2019). Haliyle sıkça değişen teknik ekip nedeniyle takım kaptanı her değişiklikte yeniden teknik ekibi tanıma ve teknik ekiple karşılıklı uyum süreci yaşaması gerekmektedir. Bu durumu destekler şekilde antrenör liderliğinin, antrenör-sporcu ilişkisinin kalitesini etkilediği belirlenmiştir (López de Subijana ve ark., 2021). Haliyle bu süreç kaptanın liderliğine ilişkin görev ve sorumluluklarını olumlu ve/veya olumsuz olarak etkileyebilir.

Kulüp yönetimi-kaptan ilişkileri

Bu çalışmada kaptanın takım ve futbolcu adına iletişim köprüsü ve temsilci olduğu saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalarda da benzer şekilde kaptan olarak dış liderlerin, kulüp yönetimi ile iletişim sorumlulukları olduğu tespit edilmiştir (Fransen ve ark., 2014, 2019; Orhan, 2025). Haliyle takım kaptanı: oyuncular, antrenörler ve kulüp yönetimi arasında bir arabulucu olarak davranır. Bu rolde, kaptan; takım adına bir temsilci olarak hareket eder, takımın istek ve durumlarını antrenör ve kulüp yönetimine iletir. Bu istekler, oyun planlarından, maddi konulara, bir futbolcunun ailevi sorunlarından, kulüp yönetimine sorunları iletilmeden çözmeye kadar olabilir (Devine, 2021; Orhan, 2025). Bu konuda dış lider olarak takım kaptanının kulüp yönetimi de dahil diğer paydaşlar (antrenör, takım, oyuncu) arasında bilgi akışını ustalıkla sağlaması beklenmektedir (Daniela vd., 2024). Bu çalışmada kaptanın sıklıkla maddi konulardaki sorunların çözümünde takım ve futbolcu adına iletişim köprüsü olduğu belirlenmiştir. Maddi konularda sorunun çözünü kulüp yönetimine aittir. Bu anlamda, Türkiye’de spor kulüplerinin birçoğunun profesyonel bir yönetim anlayışına sahip olmadığı tespit edilmiştir (İmamoğlu ve ark., 2007). Örneğin, Taştan’ın (2021) profesyonel futbol kulüp yöneticileriyle ilgili yaptığı çalışmada katılımcıların bazıları yönetici veya yönetim sıkıntılarının olduğunu belirtmişlerdir. Ücretlerinin bir kısmı peşin ve taksitlendirilen futbolcular, ücretlerini zamanında ve hepsini alamayarak kaotik bir ortamla karşılaşabilmektedir (Ataçocuğu ve Zelyurt, 2016; FIFPro, 2016). Ülkemiz dışında ise futbol ekonomisi daha farklı bir yapıdadır. Örneğin, Türkiye dışındaki beş büyük lig (Ligue 1, La Liga, Premier Lig, Bundesliga, Serie A), futbolun endüstriyel dönüşümüne uyum sağlayarak yeni futbol ekonomisinin gerekliliklerine uygun hareket etmekte ve bu sayede Avrupa futbol gelirinin %55’inden fazlasını almaktadırlar. Ülkemizde Süper Lig ise gelir açısından 2017/18 sezonu itibarıyla Avrupa’nın 7. büyük ligi konumunda bulunmaktadır (Saatçioğlu ve Çakmak, 2019). Haliyle Avrupa da birçok futbol kulübü, futbol ekonomisinden oldukça büyük paylar alırken, Türk futbol kulüplerinin yüksek miktarlarda borçlarının bulunması oldukça dikkate değerdir. Çünkü Avrupa’nın en fazla zarar eden futbol ligi Süper Lig olurken, haliyle Türk futbol kulüplerinin yüksek seviyede borçlarının olduğu tespit edilmiştir (Taştan, 2021). Bu bakımdan özellikle Türkiye’de kaptanların sıklıkla maddi konularda kulüp yöneticileriyle iletişim köprüsü olması önemlidir. Bu durum Türkiye de profesyonel futbol kulüplerindeki sorunların lider olarak takım kaptanlarını da olumsuz etkileyebileceğini (Orhan ve Carson, 2025) düşündürmektedir. Çünkü kaptanların resmîleşmiş rolü ve artan beklentiler nedeniyle, takım kaptanlığının ilgili sorumlulukları potansiyel olarak liderlik kapasitesini azaltacak kadar

külfetli olabilir (Brgoch ve ark., 2020). Haliyle takım kaptanının gerektiği zaman birçok fedakârlık yapması gerekebilir (Choi ve ark., 2023). Bu değerlendirmeyi destekleyecek şekilde Türkiye’de kulüp yöneticilerinin bazen profesyonelizmden uzak tutum ve davranışları gözlemlenmektedir. Örneğin, 19.12.2023 tarihinde ülkemizde oynanan profesyonel lig maçı (Süper Lig, 17. Hafta, İstanbulspor-Trabzonspor) devam ederken kulüp başkanı (İstanbulspor Kulübü Başkanı, Ecmel Faik Sarıalioğlu) takımını sahadan çekmiştir (*Disiplin Sevkleri - 21.12.2023 - Hukuk Müşavirliği -Sevkler- Detay TFF*, 2023, Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). Yine benzer şekilde Fenerbahçe Süper Kupa finaline U19 takımı ile çıkmıştır. Sonrasında Fenerbahçe maçın hemen başında (2. dakika) sahadan çekilmiştir (*Fenerbahçe sahadan çekildi - Son Dakika Haberleri*, 2024, Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak)). Bu durum sadece ülkemizde değil dünya basınında da yer almıştır (*Fenerbahçe’nin Süper Kupa’dan çekilmesi dünyada gündem oldu! - Fenerbahçe - Spor Haberleri*, 2024, Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). Bu nedenle kaptanın takımın bir oyuncusu olduğu dikkate alındığında, antrenör ve kulüp yönetimi bağlamsal faktörlerinin kaptanlık görev ve sorumluluklarını etkileyebilecek bir yapıya sahip olduğu görülebilmektedir (Orhan, 2024b).

Ülkemizde sporcu liderliğine ilişkin olarak heykeli dikilen takım kaptanları da bulunmaktadır. Örneğin, Fenerbahçe takım kaptanı Alex de Souza’nın heykeli kulübü tarafından yaptırılarak düzenlenen bir törenle açılmıştır (*Alex in Heykeli açıldı - Fenerbahçe Spor Kulübü*, 2012, Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). Kulübü tarafından takım kaptanının heykelinin dikilmesi sporcu lider olarak oyuncuya verilen önem ve değer olarak düşünülebilir. Bu anlamda Türkiye de takım kaptanı Alex de Souza’nın heykeli kaptanlığın görev ve sorumluluklarının önemi ve etkisine ilişkin somut bir örnek olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ

Bu araştırmada saha, antrenör ve kulüp yönetimi bağlamsal faktörleri dikkate alınarak takım kaptanlarının sporcu liderliği görev ve sorumluluklarına ilişkin algı ve deneyimleri incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; takım kaptanının kaptan olmadan önce futbolculuk harici görevinin olmadığı ve takım arkadaşlarına yardımcı olduğu belirlenmiştir. Kaptanın sahada görev, motivasyonel ve dış lider (hakemle, taraftarla, rakiple iletişim), saha dışında sosyal lider ve dış lider rollerine ilişkin görev ve sorumlulukları olduğu tespit edilmiştir. Kaptanın antrenör ve kulüp yönetimi ile ilişkilerinde sıklıkla takım ve futbolcu adına iletişim köprüsü olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kulüp yönetimi-kaptan ilişkisinde sıklıkla kaptanın maddi konulardaki sorunların çözümüne yönelik görev ve sorumlulukları olduğu saptanmıştır. Bu çerçevede saha, antrenör ve kulüp yönetimi bağlamsal faktörlerinin kaptanlık görev ve sorumluluklarında belirleyici etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada Türkiye’de profesyonel futbol branşında kaptanın dört liderlik rolünde (Fransen ve ark., 2014) görev ve sorumlulukları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca literatürde yapılan araştırmaların çoğunluğunun futbol dışında profesyonel basketbol, hokey, kriket ve rugby gibi branşlarda (Camiré, 2016; Carson ve Walsh, 2018; Cotterill ve ark., 2019; Cotterill ve Cheetham, 2017; Smith ve ark., 2018) yapıldığı dikkate alındığında kaptanın görev ve sorumluluklarının benzer olduğu/olabildiği belirlenmiştir. Fakat hem katılımcıların görüşleri hem de Türkiye’de profesyonel futbol kulüplerinin maddi problemleri ve sık değişen antrenör sayıları nedeniyle kulüp yönetimi, antrenör-kaptan ilişkilerinde kaptanlık görev ve sorumluluklarının diğer branşlar ve ülkelere göre değişkenlik gösterdiği/gösterebildiği de düşünülebilir. Sonuç olarak takım kaptanlarının algı ve deneyimlerinde hem saha hem de saha dışında kendilerine önemli görev ve sorumluluk attıktıkları tespit edilmiştir. Ayrıca takım kaptanı görev ve sorumluluklarını yerine getirirken; antrenör-kaptan ve kulüp yönetimi-kaptan

ilişkilerinin etkili olduğu/olabildiği belirlenmiştir. Bu nedenle kaptanın dış lider rolü nedeniyle iletişim kurduğu antrenör ve kulüp yönetimi faktörü kaptanlığı doğrudan etkileyebilmektedir (Orhan, 2024b). Ayrıca kaptan, takım ve takım başarısı üzerinde olumlu ve/veya olumsuz potansiyel etkiye sahiptir (Orhan, 2024a). Bu nedenle kaptanında aslında takımın bir oyuncusu olduğu gerçeği dikkate alınarak takım kaptanının gelişimi ve desteklenmesi için antrenörler ve kulüp yöneticileri tarafından kaptana gereken desteğin özellikle profesyonelizm çerçevesinde verilmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü etkili bir kaptanlık için bir sporcunun bulunduğu bağlamlar dikkate alınmalıdır (Orhan, 2024b). Bağlamı dikkate almadan etkili bir kaptanlık sürecinin olamayacağı/olamayabileceği düşünülmüştür. Ayrıca liderlerin takımda geniş bir destek tabanına sahip olmalarıyla, ancak liderliklerinin başarılı olma şansı daha yüksektir (Leo ve ark., 2019). Eğer takım kaptanına gerekli destek verilmezse veya verilemezse kaptanın sporcu liderliğinden yararlanılamaz. Bu nedenle paylaşılan liderlik aracılığıyla kaptan olarak seçilmiş bir yada iki oyuncunun aksine, her oyuncunun liderlik potansiyelinin desteklenmesiyle kaptanlık görev ve sorumluluğu tüm takımca paylaşılabilir (Orhan, 2024a).

Takım kaptanlığı bir süreçtir. Bu süreç spor kulüplerinde sportif başarı ile ilişkilendirilmektedir (Orhan, 2024b, Gökdoğan ve ark., 2023). Fakat günümüzün elit ve profesyonel sporunda, saha içinde yaşananlar, giderek artan bir ölçüde, saha dışındakiler tarafından yönetilmektedir (Devine, 2021). Bu nedenle takım kaptanı takımın bir oyuncusu olması nedeniyle gerekli sporcu liderliğine yönelik destek ve gelişim imkânları kaptana azami sunulmalıdır.

ÖNERİLER

Sporda liderliğin önemine binaen kulüp başkanları için (tüm yöneticiler), liderlik, yönetim becerileri, ekonomi vb. konularında TFF tarafından hizmet içi kurslara katılım zorunlu olabilir.

TFF'nin 2025-2026 sezonunda ilk kez uygulamaya çalıştığı 'Sadece-kaptan' Rehberinin etkililiği, yaygınlığı ve işlevselliğine yönelik olarak bütün kulüpler sezon başlarında belirlediği takım kaptanlarını (5 futbolcu) TFF'ye bildirmelidir. Belirlenen kaptanların öneri ve geri bildirimleri doğrultusunda TFF tarafından 'Sadece-kaptan' Rehberi uygulamasının gelişimine yönelik gerekli adımlar (eğitim, araştırma, kurallar...) atılabilir. Örneğin TFF bir oyuncunun sportif sicillerini de (Bahis, şike, cezalar, fair play ödülleri...) dikkate alarak takım kaptanlarına sporcu liderliği konusunda ek lisans verebilir. Kulüplerin sporda liderlik (yöneticilik) lisansı da alabilmesi için özellikler (sportif sicil) araştırılarak geçici ve/veya kalıcı kriterler oluşturulabilir.

Genç takımlarda kaptan rolüne uygun oyuncular tespit edilerek liderlik gelişimiyle ilgili özel programlar (problem çözme becerileri, stres yönetimi eğitimi vb.) uygulanabilir.

Spor takımlarında sporcu lider sadece takım kaptanı değildir. Paylaşılan liderliğin de bir takım içinde olduğu veya olabildiği dikkate alındığında takımlardaki paylaşılan liderlik konusu araştırılabilir.

KAYNAKLAR

Alex in Heykeli açıldı - Fenerbahçe Spor Kulübü. (2012). Fenerbahçe Spor Kulübü. (Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). <https://www.fenerbahce.org/haberler/arsiv/alexin-heykeli-acildi-tr>

Arastaman, G., Fidan, İ. F., & Fidan, T. (2018). Validity and reliability in qualitative research: A theoretical analysis. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37–75. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2018.61>

Ataçocuğu, M., & Zelyurt, M. K. (2016). Labour-capital relations in professional football: A qualitative research on the phenomenon of wage, social security and labour union in lower leagues. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 99–115. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbsebd/issue/31662/347134>

Aydın, U., Özgüler, V., Solmaz DY, Katırcı, H., Demirkaya, S., & ... & Etcı, H. (2017). Working conditions and organisational tendencies of professional sportsmen in Turkey: The case of footballers and football teams. *Çalışma ve Toplum*, 55(4), 1873–1912.

Bales, R. (1950). *Interaction process analysis; a method for the study of small groups*. Cambridge: Addison-Wesley.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Braun, V., Clarke, V., Hayfield, N., & Terry, G. (2019). *Answers to frequently asked questions about thematic analysis*. [https://cdn.auckland.ac.nz/assets/psych/about/our-research/documents/Answers to frequently asked questions about thematic analysis April 2019.pdf](https://cdn.auckland.ac.nz/assets/psych/about/our-research/documents/Answers%20to%20frequently%20asked%20questions%20about%20thematic%20analysis%20April%202019.pdf)

Braun, V., Clarke, V., & Weate, P. (2016). Using thematic analysis in sport and exercise research. İçinde B. Smith & A. C. Sparkes (Ed.), *Routledge handbook of qualitative research in sport and exercise* (ss. 191–205). Routledge.

Brgoch, S., Lower-Hoppe, M. L., Newman, J. T., & Hutton, T. (2020). Exploring team captain roles associated with athlete leadership classifications: Perspectives from collegiate coaches. *Journal of Sport Behavior*, 43(1), 28–49.

Bucci, J., Bloom, G. A., Loughhead, T. M., & Caron, J. G. (2012). Ice hockey coaches' perceptions of athlete leadership. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(3), 243–259. <https://doi.org/10.1080/10413200.2011.636416>

Camiré, M. (2016). Benefits, pressures, and challenges of leadership and captaincy in the national hockey league. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 10(2), 118–136. <https://doi.org/10.1123/JCSP.2015-0033>

Carson, F., & Walsh, J. (2018). Every day's a new day: A captain's reflection on a losing season. *Sports*, 6(4), 115–125. <https://doi.org/10.3390/sports6040115>

Choi, K., Lee, J. Y., & Gang, A. (2023). Interview with Sohyun Cho, two-time captain of South Korea's FIFA women's world cup team. *International Journal of Sport Communication*, 16(4), 377–379. <https://doi.org/10.1123/IJSC.2023-0231>

Coker, I., Cotterill, S. T., & Griffin, J. (2021). Player perceptions of athlete leadership and leadership development in an English Premier League football academy. *Asian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2(3), 182–189. <https://doi.org/10.1016/J.AJSEP.2021.12.001>

Cotterill, S., & Cheetham, R. (2017). The experience of captaincy in professional sport: The case of elite professional rugby. *European Journal of Sport Science*, 17(2), 215–221. <https://doi.org/10.1080/17461391.2016.1245788>

Cotterill, S., Cheetham, R., & Fransen, K. (2019). Professional rugby coaches' perceptions of the role of the team captain. *The Sport Psychologist*, 33(4), 276–284. <https://doi.org/10.1123/tsp.2018-0094>

Cotterill, S., & Fransen, K. (2016). Athlete leadership in sport teams: current understanding and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 9(1), 116–133.

<https://doi.org/10.1080/1750984X.2015.1124443>

Cotterill, S., Loughhead, T., & Fransen, K. (2022). Athlete leadership development within teams: current understanding and future directions. *Frontiers in Psychology*, 13.

Creswell, W. (2013). *Qualitative inquiry & research design among five approaches* (T. Editors, S. B. Demir, & M. Bütün (Ed.); 6. baskı). SAGE Publications.

D’Innocenzo, L., Mathieu, J. E., & Kukenberger, M. R. (2016). A meta-analysis of different forms of shared leadership–team performance relations. *Journal of Management*, 42(7), 1964–1991. <https://doi.org/10.1177/0149206314525205>

Daniela, M. A., Cristina, M. A., Luminița, A. E., & Larisa, R. (2024). Emergent leadership: a comprehensive analysis of stages and relevance in performance sports. *Journal of P hysical Education & Sport*, 24(5), 1059–1065. <https://doi.org/10.7752/jpes.2024.05121>

Day, D. V., Sin, H. P., & Chen, T. T. (2004). Assessing the burdens of leadership: Effects of formal leadership roles on individual performance over time. *Personnel Psychology*, 57(3), 573–605.

Devine, J. W. (2021). O Captain! My Captain!: leadership, virtue, and sport. *Journal of the Philosophy of Sport*, 48(1), 45–62. <https://doi.org/10.1080/00948705.2020.1848435>

Disiplin Sevkleri - 21.12.2023 - Hukuk Müşavirliği -Sevkler- Detay TFF. (2023). TFF » Haberler » Disiplin Sevkleri » Hukuk Müşavirliği -Sevkler- Detay. (Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=1294&ftxtID=43011>

Dupuis, M., Bloom, G. A., & Loughhead, T. M. (2006). Team captains’ perceptions of athlete leadership. *Journal of Sport Behavior*, 29(1), 60–78.

Esen, S., Or, E., & Uslu, T. (2019). Destruction or creative destruction? Investigation of the relationship between coach change and team performance in football. *Journal of Health and Sport Sciences*, 2(1), 7–15. <http://acikerisim.gedik.edu.tr:8080/xmlui/handle/11501/367>

Fenerbahçe’nin Süper Kupa’dan çekilmesi dünyada gündem oldu! - Fenerbahçe - Spor Haberleri. (2024). Milliyet.com.tr. (Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). <https://www.milliyet.com.tr/skorer/fenerbahcenin-super-kupadan-cekilmesi-dunyada-gundem-oldu-7110262>

Fenerbahçe sahadan çekildi - Son Dakika Haberleri. (2024). TRT HABER. (Erişim Tarihi: 2026, 01 Ocak). <https://www.trthaber.com/haber/gundem/fenerbahce-sahadan-cekildi-super-kupa-maci-yarim-kaldi-849523.html>

FIFPro. (2016). 2016 FIFPRO Global employment report, Working conditions in professional football. İçinde *FIFPro World Players’ Union*. <https://fifpro.org/media/xdjhlwb0/working-conditions-in-professional-football.pdf>

Flemington, A., Loughhead, T. M., & Desrosiers, M. (2023). Assessing athlete leadership and cohesion using a social network analysis approach. *Frontiers in Psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1050385>

Fransen, K., Alexander, H. S., Steffens, N. K., Vanbeselaere, N., De Cuyper, B., & Boen, F. (2015). Believing in “us”: Exploring leaders’ capacity to enhance team confidence and performance by building a sense of shared social identity. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 21(1), 89–100. <https://doi.org/10.1037/xap0000033>

Fransen, K., Boen, F., Vansteenkiste, M., Mertens, N., & Vande Broek, G. (2018). The power of competence support: The impact of coaches and athlete leaders on intrinsic motivation and performance. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 28(2), 725–745. <https://doi.org/10.1111/sms.12950>

Fransen, K., Cotterill, S. T., Vande Broek, G., & Boen, F. (2019). Unpicking the emperor’s new clothes: perceived attributes of the captain in sports teams. *Frontiers in Psychology*, 10, 2212. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02212>

Fransen, K., Haslam, S. A., Steffens, N. K., & Boen, F. (2020). Standing out from the crowd: Identifying the traits and behaviors that characterize high-quality athlete leaders. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in*

Sports, 30(4), 766–786. <https://doi.org/10.1111/SMS.13620>

Fransen, K., Vanbeselaere, N., De Cuyper, B., Broek, G. Vande, & Boen, F. (2018). When is a leader considered as a good leader? Perceived impact on teammates' confidence and social acceptance as key ingredients. *Int. J. Psychol. Res*, 12(1), 1–21.

Fransen, K., Vanbeselaere, N., De Cuyper, B., Vande Broek, G., & Boen, F. (2014). The myth of the team captain as principal leader: extending the athlete leadership classification within sport teams. *Journal of Sports Sciences*, 32(14), 1389-1397. <https://doi.org/10.1080/02640414.2014.891291>

Fransen, K., Vansteenkiste, M., Broek, G. Vande, & Boen, F. (2018). The competence-supportive and competence-thwarting role of athlete leaders: An experimental test in a soccer context. *PLoS ONE*, 13(7). <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0200480>

Futbol Oyun Kuralları Kitabı. (2024). Türkiye Futbol Federasyonu. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Auto/19db75b6c00847ddae0ebe4a1389c12e.pdf>

Futbol Oyun Kuralları Kitabı. (2025). Türkiye Futbol Federasyonu. https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/MHK/2025-2026/oyun_kurallari.pdf

Gökdoğan, Ç., Kartal, M., Temel, C., Toros, T., & Esen, T. (2023). Sustainability of success in sports teams: Who will be the captain? *Sustainability*, 15(5). <https://doi.org/10.3390/SU15054316>

Gould, D., & Voelker, D. K. (2010). Youth sport leadership development: Leveraging the sports captaincy experience. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1(1), 11–14. <https://doi.org/10.1080/21520704.2010.497695>

Gould, D., Voelker, D. K., & Griffes, K. (2013). Best coaching practices for developing team captains. *Sport Psychologist*, 27(1), 13–26. <https://doi.org/10.1123/TSP.27.1.13>

Güler, A., Halıcıoğlu, H. B., & Taşkın, S. (2015). *Qualitative research methods in social sciences-theoretical framework-practical recommendations-7 different qualitative* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Güncel Türkçe Sözlük. (2024). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>

Güngör, N. B., Kurtipek, S., & İlhan, E. L. (2022). Investigation of the psychometric properties of professionalism scale for athletes (APS). *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 36–48. <https://doi.org/10.25307/jssr.1007384>

Haddad, G., O'Connor, D., & Burns, K. (2021). The decision to adopt a formal athlete leadership group: Qualitative insights from professional football coaches. *Psychology of Sport & Exercise*, 52, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101803>

Holmes, R. M., McNeil, M., & Adorna, P. (2010). Student athletes' perception of formal and informal team leaders. *Journal of Sport Behavior*, 33(4), 442–465.

İmamoğlu, A. F., Karaoğlu, E., & Erturan, E. E. (2007). Structural characteristics and basic problems of the sport clubs in Turkey. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 12(3), 35–61. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gbesbd/issue/28038/306673>

Kaptanlık sorumluluğunun farkındayım - TRT Spor. (2022). TRT Spor. <https://www.trtspor.com.tr/videoelar/kaptanlik-sorumlulugunun-farkindayim-18420552>

Kent, A., & Todd, S. (2004). Selecting team captains. *Strategies*, 17(4), 21–22. <https://doi.org/10.1080/08924562.2004.10591097>

Konter, E. (2004). An investigation of psychological skills of professional soccer players according to being a team captain or not. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 25–34.

Leo, F. M., García-Calvo, T., González-Ponce, I., Pulido, J. J., & Fransen, K. (2019). How many leaders does it take to lead a sports team? The relationship between the number of leaders and the effectiveness of professional sports teams. *PLoS ONE*, 14(6). <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0218167>

- Leo, F. M., González-Ponce, I., Sánchez-Miguel, P. A., Ivarsson, A., & García-Calvo, T. (2015). Role ambiguity, role conflict, team conflict, cohesion and collective efficacy in sport teams: A multilevel analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 20, 60–66.
- López-Gajardo, M. A., Pulido, J. J., Tapia-Serrano, M. A., Ramírez-Bravo, I., & Leo, F. M. (2021). Is perceived athlete leadership quality related to inside sacrifice and perceived performance in team sports? The mediating role of team identification. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–12. <https://doi.org/10.3389/FPSYG.2021.662250/FULL>
- López de Subijana, C., Martin, L. J., Ramos, J., & Côté, J. (2021). How coach leadership is related to the coach-athlete relationship in elite sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 16(6), 1239–1246. <https://doi.org/10.1177/17479541211021523>
- Loughead, T., Duguay, A. M., & Hoffmann, M. D. (2019). Athlete leadership in football. İçinde E. Konter, J. Beckmann, & T. M. Loughead (Ed.), *Football psychology: From theory to practice* (1st Editio, ss. 91–100). Routledge.
- Loughead, T., Hardy, J., & Eys, M. (2006). The nature of athlete leadership. *Journal of Sport Behavior*, 29(2), 142–158.
- Lower-Hoppe, L. M., Newman, T. J., Brgoch, S., & Hutton, T. (2020). The management and development of sport team captains as human capital resources: Perspectives from collegiate coaches. *International Journal of Sport Management*, 3(21), 261–292.
- Machida-Kosuga, M., & Kohno, N. (2022). Athlete leader development: The perspectives of athlete leaders, teammates, and coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/10413200.2021.2024624>
- Maechel, C., Loughead, T. M., & Beckmann, J. (2020). The testing of a four-dimensional model of athlete leadership and its relation to leadership effectiveness. *Frontiers in Psychology*, 11, 1361. <https://doi.org/10.3389/FPSYG.2020.01361/FULL>
- McRobert, A. P., Ward, P., Eccles, D. W., & Williams, A. M. (2011). The effect of manipulating context-specific information on perceptual-cognitive processes during a simulated anticipation task. *British Journal of Psychology*, 102(3), 519–534. <https://doi.org/10.1111/J.2044-8295.2010.02013.X>
- Newman, T., Lower, L. M., & Brgoch, S. M. (2019). Developing sport team captains as formal leaders. *Journal of Sport Psychology in Action*, 10(3), 137–150. <https://doi.org/10.1080/21520704.2019.1604590>
- Orhan, S. (2023). Athlete leadership in team sports. İçinde Ulukan Mehmet & Dalkılıç Mehmet (Ed.), *Developments in sports sciences* (1. baskı, ss. 336–345). Platanus Publishing. <https://doi.org/DOI:10.5281/zenodo.10023951>
- Orhan, S. (2024a). How does the team captain affect the team? Perceptions and experiences from the head coach perspective in professional football. *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 13(2), 115–125. <https://doi.org/10.22282/tojras.1424753>
- Orhan, S. (2024b). Perceptions and experiences regarding the factors directly affecting captaincy according to the team captain in professional football. *Spormetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 22(2), 151–168. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1427392>
- Orhan, S. (2025). What are the leadership duties and responsibilities of the team captain? Perceptions and Experiences of head coaches working in the 2nd and 3rd league in professional football. *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 14(1), 49–61. <https://doi.org/10.22282/tojras.1553891>
- Orhan, S., & Carson, F. (2025). Being a team captain in professional soccer: Perceptions and experiences from the head coach perspective. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1(15). <https://doi.org/10.1080/21520704.2025.2455156>
- Orhan, S., & Newman, T. J. (2026). Selecting team captains: Experiences of professional football head coaches.

The Sport Psychologist. <https://doi.org/Yayın sürecinde>

Pietkiewicz, I., & Smith, J. (2014). *A practical guide to using interpretative phenomenological analysis in qualitative research psychology*. 20(1), 7–14.

Price, M. S., & Weiss, M. R. (2011). Peer leadership in sport: Relationships among personal characteristics, leader behaviors, and team outcomes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 23(1), 49–64. <https://doi.org/10.1080/10413200.2010.520300>

Rees, C. R., & Segal, M. W. (1984). Role differentiation in groups: The relationship between instrumental and expressive leadership. *Small Group Research*, 15(1), 109–123. <https://doi.org/10.1177/104649648401500106>

Saatçioğlu, C., & Çakmak, U. D. (2019). Football economy in Europe and Turkey: A comparative study. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8(4), 331–350. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sid/issue/50476/655782>

Smith, B., & McGannon, K. R. (2018). Developing rigor in qualitative research: Problems and opportunities within sport and exercise psychology. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 101–121. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2017.1317357>

Smith, J. A., & Osborn, M. (2015). Qualitative psychology: A practical guide to research methods. İçinde J. A. Smith (Ed.), *Interpretative phenomenological analysis* (3. baskı, ss. 51–80). SAGE.

Smith, J., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. SAGE Publications Limited.

Smith, M. J., Arnold, R., & Thelwell, R. C. (2018). “There’s no place to hide”: exploring the stressors encountered by elite cricket captains. *Journal of Applied Sport Psychology*, 30(2), 150–170. <https://doi.org/10.1080/10413200.2017.1349845>

Sundler, A. J., Lindberg, E., Nilsson, C., & Palmér, L. (2019). Qualitative thematic analysis based on descriptive phenomenology. *Nursing open*, 6(3), 733–739. <https://doi.org/10.1002/NOP2.275>

Taştan, H. Ş. (2021). Content analysis of the explanations of football club managers about club management. *Journal of Sports and Performance Research*, 12(1), 31–49. <https://doi.org/DOI: 10.17155/omuspd.804034>

Tekindal, M., & Şerife, U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufukun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153–182. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/58856/813813>

Toker, A. (2022). Sosyal bilimlerde nitel veri analizi için bir kılavuz. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 51(1), 319–345. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1112493>

Voelker, D., Gould, D., & Crawford, M. J. (2011). Understanding the experience of high school sport captains. *Sport Psychologist*, 25(1), 47–66. <https://doi.org/10.1123/tsp.25.1.47>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Qualitative research methods in the social sciences* (11. Press). Seçkin Publishing.

Yıldız, A. B., & Tolukan, E. (2023). The effect of professionalism on team athletes’ tendency of violence. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(1), 117–127. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7740696>